

CONCLUSIONS DE LA 1a TROBADA DE L'ASSOCIACIONISME I EL VOLUNTARIAT.

INTRODUCCIÓ

En aquest document es troba la informació en relació al buidatge del procés participatiu realitzat l'any 2020, i la jornada de treball posterior duta a terme el dia 13 de novembre, en relació a tres àmbits:

1. Anàlisi: Com està impactant la crisi social i sanitària en les entitats i el voluntariat?
Aproximació a un diagnòstic de la realitat
2. L'estratègia de les entitats : Quines estratègies han d'impulsar les entitats a curt i mig termini?. Una proposta per avançar
3. Polítiques públiques: Quines polítiques públiques cal impulsar i prioritzar? Acord per a un pacte estratègic

1. Anàlisi: Com està afectant la crisi social i sanitària en les entitats i el voluntariat? Aproximació a un diagnòstic de la realitat

1. **Impacte sobre l'economia de les entitats:** Quins efectes ha tingut la crisi en l'economia i la sostenibilitat d'aquestes organitzacions. Principals afectacions i conseqüències
2. **Impacte sobre l'activitat ordinària i els projectes d'intervenció.** Quins efectes ha tingut la crisi sobre la gestió ordinària i els projectes d'intervenció. Principals afectacions i conseqüències
3. **Impacte sobre les persones vinculades a les entitats.** Quins efectes ha tingut la crisi en la relació amb la seva base social. Principals afectacions i conseqüències. I com ha incidit sobre les persones voluntàries i els programes de voluntariat. Principals afectacions i conseqüències
4. **Oportunitats vinculades a l'esclat de la crisi social i sanitària sobre el sector associatiu.** Quines oportunitats s'han generat davant d'aquesta situació.

La crisi sanitària causada per la pandèmia de la covid19 es va desencadenar durant el mes de març d'enguany a casa nostra, i va repercutir en la salut de les persones i, de retruc, va provocar una greu crisi social i econòmica pels efectes directes i indirectes de les mesures que els governs van haver de decretar per tal de contenir la propagació del virus.

Les restriccions de la mobilitat, l'aturada parcial de l'activitat econòmica, social i cultural, el confinament domiciliari i altres limitacions de drets han estat un constant els darrers 8 mesos. Com ho ha viscut el teixit associatiu del país? Quina repercussió ha tingut sobre l'acció voluntària? Quins efectes immediats i futurs produirà en les entitats? I quines són les conseqüències en relació a les persones ateses? En definitiva, quins han estat els impactes i els aprenentatges.

L'impacte produït és, sens dubte, desigual entre les entitats en funció de múltiples paràmetres i variables: la base social, el pressupost, la dependència o no dels pressupostos públics, la tipologia d'activitat, les afectacions directes de les restriccions, el nombre i perfil de persones assalariades i voluntàries, el territori d'implantació i moltes altres casuístiques. Aquesta realitat, que té el seu fonament en la gran diversitat i pluralitat del teixit associatiu del país, fa palès que les afectacions són ben diferents segons l'àmbit d'acció de les entitats i, sobretot, l'orientació de la seva acció. En aquest sentit, cal fer avinent que els impactes difereixen força entre les entitats que fan intervenció directa sobre la població vulnerable, que en molts casos s'han vist sobrepassades i saturades per la necessitat d'incrementar-ne l'actuació, i les entitats que porten a terme accions que promouen la cultura i defensa del patrimoni, la natura o altres realitats, que sovint han vist paralitzada la seva activitat per les restriccions promulgades per les autoritats, que determinaven paralitzar-les només si hi havia evidència que l'acció associativa, tant la cultural com la resta d'àmbits de promoció, posava en risc de contagi les persones participants per la impossibilitat d'aplicar les mesures de prevenció.

Malgrat les diferències evidents en els impactes directes i indirectes de la crisi, continua sent cert que hi ha un conjunt d'afectacions comunes, que amb més o menys intensitat s'identifiquen ja de manera clara i prou generalitzada, vuit mesos després d'esclatar.

Quins són, a grans trets, aquests impactes? D'entrada, és oportú afirmar que la crisi de la COVID19 ha generat sobretot incertesa i inseguretat en el sector i està provocant efectes no desitjats, uns efectes que recauen sobre les organitzacions i les persones que hi participen i òbviament, també afecten els beneficiaris dels programes i projectes de les entitats de voluntariat. Aquest impacte sobre

les persones destinatàries de l'acció transformadora de les entitats cal combatre'l de manera molt efectiva a fi de rebatre'n els efectes i les conseqüències.

Per fer una primera anàlisi i valoració d'aquests impactes negatius —i també dels aprenentatges i oportunitats creats—, s'extreu un seguit de conclusions de l'intens debat generat en el si del procés participatiu previ, que va està obert durant cinc setmanes. Ara, en el marc de la 1a Trobada de l'Associacionisme i el Voluntariat en temps de pandèmia, les 50 entitats que hi participen han acordat fer una primera aproximació a la diagnosi de les afectacions i els impactes que la crisi està tenint, de manera global, sobre el conjunt de l'associacionisme i el voluntariat.

1- Impacte sobre l'economia de les entitats

La crisi ha impactat sobre les finances de les entitats, tot i que de manera desigual.

Les principals afectacions són:

1. Disminució dels ingressos per la suspensió, l'aturada o el retard de les activitats que els generaven o per la pèrdua de quotes d'associats impagades.
2. Augment de les despeses imprevistes per la inversió en la tecnologia, necessària per adaptar-se al teletreball i a la transformació de l'activitat no presencial.
3. Increment de les despeses destinades a fer activitats presencials tant en material higiènic com en nous espais per adaptar-se a les mesures de seguretat establertes.
4. Risc de perdre els ingressos de fons públics previstos, a causa de la manca de flexibilitat d'algunes administracions públiques davant les dificultats per portar a terme els projectes subvencionats per causa de la pandèmia, i tenint en compte també que els paràmetres de finançament de les Administracions Públiques sovint no han canviat, tot i que havia variat la realitat de les associacions respecte de les activitats i de les despeses a finançar.

Les principals conseqüències d'aquestes afectacions podrien ser:

1. Paralització o disminució dràstica de l'activitat i programes de l'entitat.
2. Desaparició de part del teixit associatiu, sobretot el que té menys capacitat financera.
3. Pèrdua de llocs de feina en el sector i precarització del sector associatiu.
4. Menys capacitat per atendre col·lectius vulnerables davant les dificultats econòmiques de les entitats i la consegüent paralització o extinció de les activitats.
5. Risc de pèrdua de les estructures de les entitats per falta de finançament.

2- Impacte sobre l'activitat ordinària i els projectes d'intervenció

Les entitats han vist afectades la seva gestió ordinària i la implementació de projectes i activitats.

Les principals afectacions són:

1. Disfuncions en la coordinació i direcció dels projectes i les activitats, cosa que afecta la correcta implementació i execució.
2. Dificultat per promoure la participació i la presa de decisions dins les entitats.
3. Problemes en la gestió ordinària de l'entitat per l'activació del teletreball sense disposar de les eines i les recursos adequats per fer-ho amb qualitat i garanties.

4. Dificultat en la comunicació amb els poders públics respecte de la incidència de les restriccions sobre les entitats.
5. Impacte sobre els canals i circuits de comunicació ordinària entre les persones vinculades a l'entitat.
6. Aturada total o parcial d'activitats, que provoca efectes no desitjats sobre les persones ateses i les participants.
7. Dificultat d'exercir determinades activitats, a causa de la bretxa digital i entrebancs per convertir determinades activitats al format virtual.
8. Reformulació de les activitats, que afecta la metodologia i les finalitats dels projectes.
9. Afectacions diverses sobre altres elements (animals, espais públics i altres) que es veuen impactats i afectats pel canvi en les actuacions i no es poden atendre en línia.

Les principals conseqüències d'aquestes afectacions podrien ser:

1. Més risc a desatendre els col·lectius beneficiaris o els béns que cal protegir.
2. Pèrdua dels guanys socials aconseguits a causa d'haver interromput la intervenció abruptament i haver perdut la interlocució i les possibilitats de trobar-se presencialment per establir els compromisos i els drets de les persones i entitats.
3. Mala qualitat en l'execució de projectes i reducció de l'impacte esperat.
4. Pèrdua de cohesió dels equips, minva de coherència dels programes i augment del risc de la desvincular-se de l'entitat.
5. Poca visibilitat de l'atenció a la salut mental i a la solitud de les persones afectades davant els canvis en les activitats.
6. Pèrdua d'activitats de les entitats per no poder convertir-se al format virtual.
7. Falta d'un full de ruta clar que determini com funcionar davant aquest tipus de crisi i com es poden desenvolupar les activitats presencials de les entitats.
8. Incertesa per poder planificar projectes i activitats a futur.

3- Impacte sobre les persones vinculades a les entitats

En alguns casos, la crisi ha impactat en la relació de les entitats mantenien amb les persones associades i ateses.

Les principals afectacions són:

1. Impagament o retard en l'abonament de les quotes de socis ateses les dificultats econòmiques que pateix la població (ERTO, atur, pèrdua d'ingressos, malaltia, entre d'altres).
2. Problemes per mantenir la comunicació fluïda i el contacte estret amb la base associativa de l'entitat, ateses la bretxa digital i l'aturada de les trobades i sessions presencials.
3. Dificultat de participació de les persones tenint en compte la bretxa digital existent.

Les principals conseqüències d'aquestes afectacions podrien ser:

1. Problemes de liquiditat de les entitats per la reducció d'ingressos de les quotes.

2. Risc de desvinculació o desmotivació de la base social.
3. Disminució o pèrdua de la base social i dels relleus a les entitats, així com del coneixement intern.
4. Pèrdua o mancança de processos formatius per la dificultat de fer formació en línia pels òrgans de govern i de les treballadores de les entitats.

La crisi ha colpejat també els programes de voluntariat, si es té en compte que la gran majoria d'aquests programes s'activen habitualment de manera presencial, i que un nombre elevat de persones voluntàries ha estat catalogat com a persones de risc davant la malaltia.

Les principals afectacions són:

1. Paralització de l'activitat voluntària de les entitats, ja sigui perquè l'activitat presencial ha quedat suspesa; bé perquè en les activitats només es permet que hi intervinguin persones assalariades per minimitzar el risc de contagi, o bé perquè el perfil del voluntariat de l'entitat forma part del col·lectiu de persones de risc davant la malaltia (més grans de 60 anys, amb patologies prèvies, etc.) a les quals s'impedeix o es restringeix l'acció voluntària. També s'han vist afectades activitats per manca del material de protecció necessari a fi d'evitar el contagi.
2. Dificultats de comunicació, coordinació i interacció amb una part de les persones voluntàries atesa la bretxa digital existent en el col·lectiu.
3. Pèrdua dels temps que les persones voluntàries poden dedicar a l'entitat a causa de la dificultat de la conciliar la vida familiar i laboral en aquest nou context.

Les principals conseqüències d'aquestes afectacions podrien ser:

1. Impacte negatiu sobre les mateixes persones que han deixat de fer voluntariat (frustració, problemes associats a la manca de socialització, processos de desvinculació o de desmotivació, etc.) i risc de disminució del nombre de voluntaris i voluntàries de l'entitat.
2. Dificultats en la gestió emocional de les persones voluntàries que no han pogut exercir-ne les actuacions i comencen a perdre relació amb les persones ateses.
3. Impacte negatiu sobre les persones destinatàries dels programes de voluntariat, atès que la manca de suport i acció de les persones voluntàries pot augmentar el risc de patir més aïllament, més precarietat, pèrdua d'hàbits i altres efectes no desitjats.
4. Impacte negatiu sobre els resultats desitjats en la implementació del projecte, ja que l'aturada abrupta, la reducció dràstica o la discontinuïtat d'aquest pot fer més difícil aconseguir els objectius de l'acció (la millora de l'ocupabilitat, l'acompanyament, la cura, la sensibilització, etc.).

4.Oportunitats vinculades a l'esclat de la crisi sobre el sector

La crisi provocada per la COVID-19 ha impactat negativament sobre els eixos bàsics de les entitats (persones, economia i projectes). Ara bé, malgrat totes les dificultats, s'identifiquen un conjunt d'oportunitats, enteses com a finestres obertes per explorar nous camps:

1. Algunes entitats podrien estar més preparades ara per reenfocar les seves estratègies i projectes, atès que han pogut generar espais de reflexió i debat durant l'interval de la crisi i la paralització d'activitats.

Aquest fet facilitaria l'adaptació i transformació de l'activitat de l'entitat durant la pandèmia i en fases posteriors.

2. Algunes entitats hi han pogut incorporar ara noves persones voluntàries i establir nous perfils de voluntariat en els seus equips gràcies a persones que s'han apropat a les entitats mogudes pel corrent de solidaritat que s'ha generat.

Aquest fet facilitaria l'increment i la diversificació de voluntaris i voluntàries en les entitats.

3. Algunes entitats han pogut reforçar ara els seus llaços amb les federacions de les quals formen part, les quals n'han exercit el rol de representativitat i d'interlocució davant dels poders públics en un moment tan complex.

Aquest fet podria potenciar el reconeixement social i institucional de les entitats de segon nivell i permetre augmentar-ne la capacitat d'interlocució amb els poders públics.

4. Algunes entitats s'han pogut proveir ara de dispositius i aplicacions per funcionar telemàticament, alhora que els equips humans que les configuren han adquirit habilitats, capacitats i competències per adaptar-se al canvi i ser competents en les eines digitals.

Aquest fet permetria que les entitats esdevinguessin més fortes i resilients de cara a escenaris futurs d'alta complexitat, i n'augmentessin la capacitat per transformar-se i adaptar-se a l'entorn digital.

5. Algunes entitats han pogut consolidar ara els llaços i la vinculació amb la seva base associativa a fi d'assolir objectius comuns en un escenari d'alta complexitat, cosa que permet establir una bona simbiosi entre la missió de l'entitat, el compromís de les persones vinculades i les necessitats emergents.

Aquest fet podria enfortir i renovar el compromís de les entitats amb la transformació col·lectiva i el bé comú.

6. Algunes entitats han pogut construir ara ponts d'entesa i col·laboració amb les xarxes veïnals solidàries, les plataformes informals i els grups d'ajuda mútua, i crear sinergies i treball en xarxa a favor de la comunitat i de les persones més vulnerables.

Aquest fet permetria obrir la possibilitat de teixir una xarxa comunitària consistent en els barris, pobles i ciutats d'arreu que ajudi a vehicular la solidaritat de bona part de la població.

2. Estratègies de les entitats: quines han d'impulsar a curt i mitjà termini? Una proposta per avançar.

Primera. Estratègies en relació amb la gestió, l'organització interna i la sostenibilitat

Segona. Estratègies per implementar projectes i actuacions

Tercera. Estratègies referents als equips i les persones que s'hi vinculen

Quarta. Estratègies envers la comunitat i l'entorn

L'anàlisi dels efectes de la crisi sanitària i social provocada per la pandèmia de la COVID-19 detecta un conjunt d'afectacions —algunes comunes, d'altres divergents— sobre la gestió de les entitats, la coordinació del voluntariat, i la viabilitat i l'impacte dels seus programes, projectes i actuacions. Aquestes afectacions impacten majoritàriament sobre l'economia de l'entitat del voluntariat, els seus projectes i actuacions, i les persones que s'hi vinculen (treballadores, sòcies i voluntàries, beneficiàries, etc.).

Aquesta primera aproximació al conjunt d'afectacions comunes i a les seves possibles conseqüències no es pot interpretar com una fotografia que ens mostra una imatge estàtica de la realitat, sinó que cal entendre-la com un mapa interactiu que permet traçar el camí cap a la recuperació, l'enfortiment, l'apoderament i la sostenibilitat del teixit associatiu. Així doncs, aquest mapa, que ha de poder guiar també el full de ruta de les polítiques públiques que impulsen els governs, ha d'esdevenir el far que orienti les estratègies de les entitats de voluntariat per transitar per aquesta realitat tan complexa.

La crisi ha posat en evidència qualitats i valors que ja coneixíem i atribuïem al teixit associatiu. Però això no vol dir que tinguin menys valor, al contrari. Ens referim a la capacitat de mobilització, adaptació i reacció davant d'allò no previst; la disposició per organitzar i promoure activitats segures; la resiliència, la flexibilitat i la facilitat que té per reinventar-se, per continuar remant, per ser-hi, en definitiva. Totes aquestes qualitats i valors han aflorat de manera clara i diàfana arran de la pitjor crisi sanitària i social de les darreres dècades. Ara bé, malgrat aquestes constatacions, i davant la gravetat de l'escenari i el mar d'incerteses al qual ens enfrontem, cal traçar (noves) estratègies i incorporar-hi noves mirades per intentar, dia rere dia, no naufragar en la tempesta i arribar a bon port.

D'acord amb tot això, en el marc de la 1a Trobada de l'Associacionisme i el Voluntariat en temps de pandèmia, s'identifiquen quines són les (noves) estratègies que podrien incorporar les entitats per combatre els efectes de la crisi i enfortir-se.

Primera: Estratègies en relació amb la gestió, l'organització interna i la sostenibilitat

Finançament

Les entitats de voluntariat han de millorar i augmentar la diversificació de les seves fonts de finançament, a fi de no dependre únicament de les aportacions de les administracions públiques o d'una sola font d'ingressos.

Digitalització

Les entitats han d'afrontar el repte de la digitalització de les seves estructures i programes; s'han de preparar per a l'escenari actual o els que vindran, en què la via telemàtica pot ser predominant. Dins del concepte de digitalització, cal incloure-hi tot el que fa referència a l'ús de dades i la millora dels

processos de democràcia interna, a fi de prendre decisions davant d'escenaris que tenen lloc mitjançant la no presencialitat.

Comunicació

Les entitats han d'incorporar les accions de comunicació i difusió en el seu dia a dia a fi de poder arribar a la base social i a la ciutadania de manera més efectiva, i valorar-ne la tasca, per arribar a nous públics i lluitar, alhora, contra la desmobilització interna. Aquesta incorporació ha de tenir molt present com articular i fer efectiva la comunicació des de les bases dels òrgans de govern.

Lliures de violències masclistes

Les entitats han de continuar caminant cap a organitzacions més feministes, que facin front als rols de poder que es poden generar en aquests espais, i incorporar-hi eines de prevenció que els permetin actuar en casos pertinents i coconstruir entitats que siguin lliures de violències masclistes.

Segona: Estratègies per implementar projectes i actuacions

Adaptació

Les entitats han de saber donar resposta a la realitat del moment, per la qual cosa cal que explorin i identifiquin quines són les noves necessitats socials emergents i adaptin els objectius dels seus programes i projectes a aquestes noves situacions.

Transformació

Les entitats han d'analitzar convenientment les seves metodologies d'intervenció i generar sinergies amb altres entitats per adequar-les a la realitat del moment. Així, han de transformar la part de la seva actuació que sigui necessària d'acord amb les circumstàncies del moment, per exemple en format no presencial, sense perdre capacitat d'intervenció.

Tercera: Estratègies en relació als equips i les persones que s'hi vinculen

Equips

1. Les entitats han d'intensificar i reforçar l'atenció i cura sobre les persones que s'hi vinculen (treballadors, socis, patrons, voluntaris, etc.) atès que aquest és un dels principals actius de les organitzacions, i cal que facin una atenció especial als problemes de salut mental que es puguin derivar de la situació actual.
2. Així mateix, les entitats han de dotar d'eines a les persones que s'hi vinculen per empoderar-les. Les entitats han de prioritzar els processos de formació i capacitatció de les persones vinculades (equip gestor, patronat i persones beneficiàries), amb l'objectiu de comptar amb equips que estiguin prou preparats per actuar en un escenari canviant, incert i complex.
3. Les entitats han d'encarar el repte de superar la bretxa digital que es detecta en algunes persones que s'hi vinculen per evitar perdre aquests actius o que siguin ineficients. En aquest sentit, cal identificar correctament la bretxa digital que pugui haver-hi a l'entitat i posar en marxa mesures efectives.

Beneficiaris o usuaris

1. Les entitats han d'intensificar i reforçar l'atenció i cura sobre les persones beneficiàries dels programes o actuacions a fi de mantenir-hi el vincle i la participació, i cal que prestin una

atenció especial als problemes de salut mental que es puguin derivar de l'actual situació. Així mateix, les entitats han de dotar d'eines les persones beneficiàries per empoderar-les.

2. Les entitats han de prioritzar els processos de formació i capacitació de les persones beneficiàries.
3. Les entitats han d'encarar el repte de superar la bretxa digital que es detecta en algunes persones que s'hi vinculen per evitar perdre aquests actius o que aquests siguin ineficients. En aquest sentit, cal identificar correctament la bretxa digital a l'entitat i posar en marxa mesures efectives.

El nou voluntariat

Les entitats han d'obrir els seus perfils de voluntariat a noves tasques i noves persones, cal que s'actualitzin esquemes que no funcionen i es fixin noves fites. En aquest sentit, cal avançar en el voluntariat telemàtic, crear tasques adequades i vincular-les amb el dia a dia de l'entitat.

Quarta: Estratègies envers la comunitat i l'entorn

Xarxes

Les entitats han de cercar activament mecanismes i espais de col·laboració i cooperació amb la resta d'agents de la comunitat per portar a terme un treball en xarxa efectiu, que millori l'eficiència i eficàcia de la seva intervenció, en el marc d'un escenari d'alta complexitat on es fa evident que junts som més forts.

Bon veïnatge

Les entitats han de promoure el vincle amb els dispositius públics locals i amb les xarxes de proximitat per traçar ponts cap a les iniciatives solidàries informals que treballen en el barri, poble o ciutat i cercar sinergies que potenciïn la seva tasca de cura i atenció a les persones més vulnerables, en el marc d'un escenari de solidaritat i d'ajuda mútua. Les entitats han de poder transmetre als diferents agents del territori el model d'intervenció del voluntariat a fi que la coordinació sigui efectiva.

Comunitat

Les entitats han d'implicar-se de manera clara i decidida en els projectes i processos de naturalesa comunitària que s'implementen en el seu territori, han de fer sentir la seva veu i aportar valor afegit en un escenari on la comunitat organitzada esdevé el nucli neuràlgic de la resposta a la crisi actual i les crisis futures.

3. Polítiques públiques: quines cal impulsar i prioritzar? Acord per a un pacte estratègic

Primera: Impuls i aprovació d'un marc normatiu propi que fomenti l'associacionisme

Segona: Transformació del sistema d'ajuts i subvencions

Tercera: Consolidació i creixement de les dotacions pressupostàries destinades al sector

Quarta: Impuls de la formació i la capacitat de les persones vinculades a les entitats

Cinquena: Reconeixement social del fet associatiu i el voluntariat

Sisena: Interacció amb les xarxes ciutadanes i la comunitat

Setena: Sensibilització i promoció del voluntariat

Vuitena: Suport tècnic i acompanyament

Novena: Millora de la comunicació i la coordinació amb els poders públics

La crisi sanitària i social provocada per la pandèmia de la COVID-19 dibuixa, doncs, un mapa preocupant que afecta una multitud de sectors i àmbits d'actuació: l'impacte dels efectes negatius arriba certament arreu, atesa la magnitud de la pandèmia. Aquests efectes també repercuteixen en el teixit associatiu del país i es manifesten en la gestió del seu dia a dia: es paralitzen projectes, es generen incerteses i inseguretats i, en definitiva, es creen dubtes respecte a la sostenibilitat i la consecució dels objectius que fixa la missió de les entitats.

Un cop s'han identificat aquestes afectacions i impactes i s'han valorat les noves estratègies que les entitats poden articular, implementar i potenciar, també cal interpel·lar les polítiques públiques dels governs a fi que aportin, de manera significativa, eines, solucions i propostes per fer front a la crisi i acompanyar les entitats cap a nous horitzons. És el moment, per tant, de potenciar les aliances i les estratègies conjuntes entre el Govern i les entitats per cercar solucions a les problemàtiques identificades, reforçar les polítiques públiques que ja s'impulsen, implementar-ne de noves o millorar les existents.

També és el moment de continuar reivindicant la necessitat de traçar un full de ruta compartit —que parteixi d'una anàlisi de la situació també compartida— que consolidi les polítiques que volen construir una societat civil forta, justa i solidària, amb capacitat crítica i veu pròpia, que vehiculi els anhels de la ciutadania per transformar i millorar el seu entorn.

És el moment de renovar els compromisos i la implicació per enfortir el teixit associatiu i el voluntariat. I també cal decidir les prioritats en aquest àmbit, els aspectes que cal reforçar de manera urgent, les accions que cal consolidar i mantenir i les actuacions que poden esperar.

Les polítiques públiques que cal prioritzar trobaran el seu encaix en l'actual estratègia del Govern, que es concreta en el Pla nacional de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya (2018-2021), la vigència del qual es pot ampliar a quatre anys més (2022-2025) si així s'acorda conjuntament. Per tant, cal identificar allò que és prioritari i el Govern i les entitats han de treballar conjuntament per aconseguir-ne els objectius.

Sent conscients de les enormes dificultats del moment i de la complexitat de la situació, en el marc de la 1a Trobada de l'Associacionisme i el Voluntariat en Temps de Pandèmia s'identifiquen quines són

les polítiques públiques prioritàries que cal endegar, reforçar, mantenir o millorar per combatre els efectes presents i futurs de la crisi i enfortir el sector.

Primera- Impuls i aprovació d'un marc normatiu propi que fomenti l'associacionisme

Es considera prioritari liderar i impulsar la creació d'un marc normatiu propi que enforteixi i fomenti l'acció transformadora de l'associacionisme amb l'objectiu de blindar, mitjançant la llei, el compromís de les administracions públiques catalanes de potenciar l'associacionisme. Per fer-ho, cal implicar-hi recursos, suport i reconeixement i generar canvis estructurals en el sector en aquest moment de tanta complexitat.

El marc normatiu propi hauria de tenir les finalitats següents:

1. Garantir recursos econòmics i materials a les entitats amb l'objectiu d'enfortir el sector i millorar l'impacte de l'acció transformadora que du a terme.
2. Regular un marc fiscal propi que estimuli el sector, que prevegi que les entitats més petites tinguin un IVA reduït i la importància d'impulsar la Llei de mecenatge.
3. Simplificar i desburocratitzar la relació entre les entitats i els poders públics per avançar cap a un model de confiança mútua i corresponsabilitat que faci possible un registre únic per a totes les administracions.
4. Reconèixer la rellevància del fet associatiu a tots els efectes davant dels agents econòmics i socials i la ciutadania en general.

[És el moment de prioritzar la tramitació de l'Avantprojecte de llei de foment de l'associacionisme que impulsa el Govern.](#)

Segona- Transformació del sistema d'ajuts i subvencions

Es considera prioritari transformar l'engranatge del sistema que fomenta l'associacionisme i el voluntariat per mitjà d'ajuts i subvencions amb l'objectiu d'adequar-lo a la seva finalitat, universalitzar-ne els efectes i generar l'impacte que es persegueix, tenint en compte la rellevància que el finançament públic té per a les entitats en el context actual.

La transformació del sistema de subvencions i ajuts públiques hauria de permetre:

1. Fer possible que les administracions públiques catalanes anticipin la programació de les seves polítiques de subvencions a fi que les entitats puguin planificar els seus recursos i programes amb prou antelació (el període ideal seria amb un any d'antelació).
2. Fer possible que els recursos econòmics atorgats arribin a les entitats amb l'antelació necessària perquè puguin desenvolupar els seus projectes i respondre a les despeses i inversions, sense oblidar la cobertura de les despeses estructurals.
3. Simplificar, flexibilitzar i facilitar els processos de justificació econòmica dels ajuts, de manera que es construeixin models simplificats basats en la corresponsabilitat i la confiança. Aquesta simplificació hauria de preveure que es posi en marxa una finestreta única d'entrada de documentació d'abast interadministratiu i que es dissenyin dispositius i circuits pensats per a entitats més petites.

4. Continuar amb el control rigorós i la verificació exhaustiva dels ajuts públics que perceben les entitats, reforçar-ne el seguiment i comprovar que es compleixin les finalitats i els objectius dels projectes subvencionats.

És el moment d'impulsar aquest procés de transformació del sistema per mitjà de propostes normatives en l'àmbit estatal i d'un canvi profund de model relacional entre administracions i entitats, que alhora requerirà la implicació i el compromís de tothom.

Durant el procés de transformació del sistema de subvencions també cal mantenir i potenciar els espais i serveis d'acompanyament i de suport a les entitats en els procediments de les subvencions.

També cal consolidar els imports que el Govern destina actualment als ajuts i subvencions per a les entitats, que l'any 2019 van ser de 48,5 milions d'euros, segons les dades del Pla d'acció 2019 del Pla nacional de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya, que es pot consultar al web <https://voluntariat.gencat.cat/>

Tercera- Consolidació i creixement de les dotacions pressupostàries destinades al sector

Es considera prioritari analitzar fórmules que permetin, al llarg dels anys i un cop remetin els efectes directes de la pandèmia, anar incrementant en els pressupostos públics les partides dedicades a fomentar i donar suport a l'associacionisme i el voluntariat a fi d'enfortir els equips, l'estructura i els programes de les entitats que vetllen per l'interès general.

L'increment de les partides pressupostàries públiques adreçades a finançar les activitats de les entitats hauria de permetre:

1. Millorar les condicions laborals de les persones assalariades del sector i alhora fomentar que les entitats generin ocupació.
2. Incrementar la qualitat i l'impacte dels projectes i programes de les entitats que reverteixen sobre l'interès general.
3. Superar les diferents dimensions de la bretxa digital, de manera que es reforci la digitalització el sector i que els col·lectius amb més dificultats s'adeqüin a les noves tecnologies.
4. Preparar el teixit associatiu de cara a possibles nous embats, per tant, cal enfortir-ne la base social i potenciar la participació efectiva de la ciutadania compromesa en els seus projectes.
5. Reforçar una estructura clau de país per impulsar la cohesió social i millorar les condicions de vida de les persones.
6. Optimitzar la gestió del dia a dia de les entitats i facilitar el compliment dels seus objectius missionals.

És el moment de consolidar i optimitzar els recursos públics que s'inverteixen en les polítiques de foment de l'associacionisme i el voluntariat, que es comptabilitzen en 52,3 milions d'euros anuals segons les dades del Pla d'acció 2019 del Pla nacional de l'associacionisme i el voluntariat, i d'exigir que aquests recursos siguin efectius en la lluita contra les necessitats emergents pròpies d'un moment tan excepcional.

Ara cal treballar per trobar escenaris de creixement d'aquests recursos, amb el compromís d'implicar-los en projectes d'interès general i de millora del bé comú.

Quarta- Impuls de la formació i capacició de les persones vinculades a les entitats

Es considera important fomentar les polítiques públiques que capaciten i formen les persones vinculades a l'associacionisme i el voluntariat amb l'objectiu de potenciar-ne les competències, les habilitats i els coneixements i millorar l'acció transformadora de les entitats que disposen d'equips preparats per encarar els grans reptes que tenim al davant.

El fet de potenciar les actuacions de formació ha de permetre:

1. Desplegar accions de formació amb caràcter universal i permanent, d'un abast sectorial i territorial ampli, per capacitar més persones i amb més diversitat.
2. Potenciar la formació en línia per arribar a més persones, de manera que es puguin conciliar els espais de formació amb la resta de responsabilitats socials, familiars i laborals.
3. Focalitzar i prioritzar les temàtiques de les formacions i adequar-les al context, i apostar específicament per la formació que ofereix eines per millorar la governança i la participació, la incorporació de la perspectiva de gènere i la inclusió social.
4. Identificar les competències adquirides per les persones vinculades a l'associacionisme i el voluntariat i potenciar-ne el reconeixement i el valor.
5. Capacitar les persones en les competències i habilitats clau per fer front a un entorn digitalitzat, al teletreball i a les interrelacions telemàtiques.
6. Formar el personal tècnic de l'Administració pública que actua en àmbits competencials d'alta relació amb les entitats, de manera que es capaciti especialment en l'empatia i l'escolta, així com en el model català de voluntariat.

És el moment de continuar creixent en el finançament del Pla de formació de l'associacionisme i el voluntariat de Catalunya i en l'impuls de l'aula virtual, en la capacició dels formadors i la virtualització de cursos.

Ara cal continuar apostant fort per transformar en clau de competències els itineraris formatius de les persones vinculades a l'associacionisme i el voluntariat per aconseguir que el model evolucioni.

Cinquena- Reconeixement social del fet associatiu i el voluntariat

Es considera important intensificar i amplificar les accions de reconeixement social de la vàlua i la rellevància del fet associatiu i de l'acció voluntària, amb l'objectiu de posar en valor la seva capacitat de transformació individual i col·lectiva per combatre els efectes de la crisi social conseqüència de la pandèmia.

Les accions de reconeixement social del fet associatiu i del voluntariat han de permetre:

1. Facilitar la participació efectiva de les entitats i la interlocució amb els poders públics en relació amb les accions que impacten sobre les entitats i elevar el sector a la categoria d'interlocutor vàlid i reconegut.
2. Promoure el reconeixement de les competències adquirides pels agents econòmics, socials i educatius per fomentar la participació associativa i l'acció voluntària.

3. Potenciar el reconeixement del rol de les entitats en el sistema educatiu i l'aprenentatge servei (APS), i promoure la inclusió de l'associacionisme i el voluntariat com a àmbits dels currículums educatius (en l'educació primària i secundària).
4. Crear sensibilitat en la ciutadania perquè participi en el teixit associatiu i en els programes de voluntariat.
5. Considerar especialment la capacitat de transformació del voluntariat inclusiu com a eina de capacitació de les persones i de promoció i inclusió social i reconèixer formalment com un servei essencial l'activitat del voluntariat social que té cura de persones vulnerables.
6. Promoure la presència de les entitats i els seus programes en els grans mitjans de comunicació, a fi de reconèixer tots els àmbits del moviment associatiu i el voluntariat i donar-los veu.

És el moment d'avançar cap a models de governança compartida en els afers comuns i d'enfortir els espais existents de representativitat i d'interlocució del sector amb el Govern.

Ara cal continuar acompanyant les entitats en els processos de reconeixement de les competències adquirides per mitjà de la participació associativa i l'acció voluntària, i proporcionar-los eines, guies i espais de reflexió.

Sisena - Interacció amb les xarxes ciutadanes i la comunitat

Es considera important apostar conjuntament per les polítiques públiques que permetin potenciar la interacció del teixit associatiu amb les xarxes i plataformes informals i amb les iniciatives d'ajuda mútua vinculades al bon veïnatge i a la solidaritat entre conciutadans, amb l'objectiu d'estendre i millorar les xarxes d'atenció i cura de les persones més vulnerables, ja que han resultat ser unes xarxes imprescindibles en el marc de la pandèmia.

Les actuacions per potenciar aquesta interacció amb les xarxes informals i la comunitat han de permetre:

1. Incentivar la participació ciutadana en iniciatives solidàries que volen tenir cura de les persones més vulnerables en els seus barris, pobles o ciutats.
2. Construir xarxes efectives entre el teixit associatiu i les iniciatives solidàries informals, a fi de potenciar-ne l'acció i l'impacte.
3. Fomentar i contribuir a la implementació, el coneixement i el reconeixement de bones pràctiques que es duen a terme en el teixit associatiu en el context actual, a fi de reproduir-les i transferir-les.
4. Construir xarxes i vincles amb el món lucratiu, amb vista a una futura regulació sobre el mecenatge.
5. Empoderar la ciutadania compromesa perquè sigui una part activa de la comunitat.
6. Promocionar i posar en valor l'associacionisme i el voluntariat vinculats a les entitats com un vehicle sòlid per a la transformació social de la ciutadania.

És el moment de continuar apostant per les polítiques públiques de naturalesa comunitària que conceben la comunitat com un recurs i que capaciten la ciutadania i el conjunt del teixit associatiu.

Ara cal teixir aliances, crear xarxes, cuidar-les i reconèixer-les i fer partícip d'aquesta realitat el teixit associatiu present al territori.

Setena - Sensibilització i promoció del voluntariat

Es considera necessari continuar apostant per la difusió i sensibilització de la ciutadania sobre el fenomen del voluntariat, amb l'objectiu d'incrementar i diversificar el nombre de persones que s'impliquin com a voluntàries.

Les actuacions de sensibilització i promoció del voluntariat han de permetre:

1. Aprofitar l'onada de solidaritat global vinculada a la lluita contra els efectes de la pandèmia envers les persones més vulnerables per encoratjar la ciutadania a sumar-se al moviment del voluntariat.
2. Diversificar el perfil de les persones que s'incorporen al voluntariat i disposar, així, d'equips preparats per atendre les necessitats emergents, els quals poden intervenir en cas que les persones voluntàries habituals no puguin portar a terme l'acció voluntària.
3. Posar en valor la capacitat transformadora de la intervenció del voluntariat i la seva capacitat per millorar l'entorn i les condicions de vida de les persones.
4. Incorporar un punt de vista transversal a la promoció de l'associacionisme i del voluntariat i fomentar que s'incorpori en diferents àrees de les administracions.

És el moment de llençar missatges valents que engresquin la ciutadania per transformar la realitat que l'envolta per mitjà de l'acció voluntària i de facilitar, a través d'eines i plataformes, la interacció entre la ciutadania que vol fer voluntariat i les entitats que el programen.

Ara cal que el Govern i el sector treballin conjuntament per potenciar el voluntariat telemàtic i que s'aprofitin totes les possibilitats que ofereixen les tecnologies de la informació.

Vuitena – Suport tècnic i acompanyament

Es considera necessari mantenir les polítiques de suport tècnic i d'acompanyament de les entitats amb l'objectiu d'enfortir-les i facilitar-los la gestió del dia a dia perquè estiguin preparades per afrontar un escenari d'alta complexitat.

Les actuacions de suport i acompanyament de les entitats hauria de permetre:

1. Assessorar les entitats en aspectes vinculats a la seva gestió interna davant les dificultats del moment. Aquest assessorament ha de poder incorporar una visió empàtica envers les entitats, la màxima flexibilitat i capacitat d'adaptació i procurar adequar-se als horaris que tenen.
2. Acompanyar les entitats en processos de digitalització, a fi de capacitar els equips perquè puguin fer tràmits telemàtics i procediments administratius a distància.
3. Facilitar espais físics de trobada i de treball intern complint estrictament els protocols i les instruccions de les autoritats sanitàries.
4. Proporcionar les eines, els materials i els dispositius necessaris per millorar la gestió de les entitats i adequar-la a l'escenari actual i futur.

5. Acompanyar les entitats en els processos de disseny i implementació de les noves estratègies que adoptin per superar la situació actual i els efectes de la crisi.
6. Prestar suport a les entitats a fi que dissenyin projectes molt flexibles i que tinguin adaptabilitat per encarar amb més seguretat èpoques d'incertesa.
7. Buscar l'equilibri i l'equitat territorial en el suport tècnic i l'acompanyament a les entitats.

És el moment d'empoderar les entitats i d'enfortir-les a partir de processos d'acompanyament, assessorament en línia i creació d'eines i recursos.

Novena – Millora de la comunicació i la coordinació amb els poders públics

Es considera necessari millorar els circuits de comunicació i coordinació entre les entitats i les administracions públiques amb l'objectiu de minimitzar la percepció de desinformació i reduir la incertesa.

Les millora de la comunicació i la coordinació amb les entitats ha de permetre:

1. Treballar per adequar i adaptar a la realitat de l'associacionisme i el voluntariat les instruccions de les autoritats sanitàries i de protecció civil adreçades a la població en general i als sectors afectats per les restriccions en el context de la pandèmia.
2. Impulsar espais de debat i reflexió per promoure la coconstrucció real de polítiques públiques entre entitats i el Govern.
3. Avançar en escenaris de corresponsabilitat entre les autoritats públiques i les entitats.

És el moment de cooperar intensament i de perfilar els circuits de comunicació per mitigar la percepció d'incertesa i d'inseguretat, tant en el context actual com de manera permanent, a fi que es promoguin el diàleg i la coconstrucció a llarg termini.

Barcelona, 13 de novembre de 2020